

Інтеграція STEM-компонентів у повсякденну діяльність дитини є ефективним засобом розвитку пізнавальної активності, критичного мислення та соціальних навичок. Використання наукового підходу у повсякденному житті дошкільнят сприяє їхній готовності до навчання у школі, формує інтерес до науки і технологій та закладає основи для майбутнього інтелектуального розвитку [3, 63-93].

Подальші дослідження мають бути зосереджені на створенні методичних рекомендацій щодо адаптації STEM-освіти для різних вікових груп дошкільників, а також на аналізі ефективності інтегрованого підходу у різних освітніх середовищах.

Список використаних джерел

1. Bybee R. W. What Is STEM Education?. Science. 2010. Vol. 329, no. 5995. P. 996. URL: <https://doi.org/10.1126/science.1194998>
2. Winterbottom C. Integrating STEM and Service-Learning into a Classroom. Community-based transformational learning in early childhood settings. New York, 2024. P. 104–126. URL: <https://doi.org/10.4324/9781003394082-9> . 36, 295–306.
3. Weber C. L., Boswell C., Behrens W. A. Identification for equal access and the assessment of learning progress. Exploring critical issues in gifted education. 2nd ed. New York, 2025. P. 63–93. URL: <https://doi.org/10.4324/9781003380634-5>

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ВИКОРИСТАННЯ КАЗОК В.СУХОМЛИНСЬКОГО У ВИХОВАННІ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Кароліна Громченко, здобувач ступеня вищої освіти «магістр»

Науковий керівник: О. В. Шикиринська, кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри дошкільної освіти Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського

PEDAGOGICAL CONDITIONS OF USING V. SUKHOMLYNSKY'S FAIRY TALES IN EDUCATING RESPONSIBILITY IN MIDDLE PRESCHOOL AGE CHILDREN

Hromchenko Karolina, higher education graduate "Master"

Анотація. В статті розкриваються педагогічні умови використання казок В.Сухомлинського у вихованні відповідальності дітей середнього дошкільного віку. Автор аналізує роль казок як інструменту морального розвитку дітей, зокрема в контексті формування відповідальності. Окремо виділено педагогічні умови, необхідні для ефективного використання казок, зокрема емоційне залучення дітей до казок, обговорення їх змісту, театралізовані ігри та практичне застосування уроків казок у реальному житті.

Ключові слова: казки В.Сухомлинського, виховання відповідальності, дошкільний вік, педагогічні умови, моральний розвиток, емоційне залучення.

Abstract. The article reveals the pedagogical conditions for using V. Sukhomlynsky's fairy tales in the education of responsibility in children of middle preschool age. The author analyzes the role of fairy tales as a tool for the moral development of children, particularly in the context of forming responsibility. The pedagogical conditions necessary for the effective use of fairy tales are highlighted, including the emotional engagement of children with the tales, discussing their content, theatrical games, and the practical application of the lessons from the tales in real life.

Key words: V. Sukhomlynsky's fairy tales, education of responsibility, preschool age, pedagogical conditions, moral development, emotional engagement.

Виховання відповідальності у дітей дошкільного віку є важливим етапом у розвитку особистості. Це ключова складова морального становлення дитини, що формує вміння приймати обґрунтовані рішення, усвідомлювати наслідки своїх вчинків та брати відповідальність за свої дії. Одним із ефективних методів виховання є використання казок, особливо казок В.Сухомлинського, які є не тільки джерелом моральних уроків, а й допомагають розвивати здатність до самостійного прийняття рішень, самоконтролю та відповідальності [3, с. 35]. Яка ж роль казок у вихованні відповідальності дітей середнього дошкільного віку?

Казки В.Сухомлинського займають важливе місце в педагогічному процесі, адже вони не лише захоплюють дитину, а й викликають у неї емоційний відгук, що сприяє глибшому засвоєнню моральних уроків. Вони формують у дітей усвідомлення важливості власних вчинків, викликають співпереживання до героїв, змушують замислюватися над правильністю вибору в складних ситуаціях. Особливістю казок Сухомлинського є їх доступність для дітей середнього дошкільного віку, що дозволяє дітям не лише розуміти, але й відчувати важливість моральних принципів, таких як відповідальність [5, с. 78].

Згідно з дослідженнями вітчизняних педагогів, казки є потужним засобом емоційного та морального впливу на дитину [1; 2; 3; 7]. Вони дозволяють не лише сформувати у дітей основи моральної відповідальності, а й закріпити ці принципи через переживання персонажів казки.

Для того, щоб казки В.Сухомлинського стали потужним засобом виховання відповідальності, необхідно створити певні педагогічні умови. Це охоплює як підготовку самого вихователя, так і створення освітнього середовища, яке стимулює розвиток моральних якостей у дітей. Розглянемо ці педагогічні умови.

Однією з основних педагогічних умов є емоційна залученість дітей до казки. Дитина повинна не лише слухати розповідь, але й переживати те, що відбувається з героями, співчувати їм і аналізувати їх вчинки. Важливо, щоб вихователь вмів емоційно подати казку, використовував міміку, жести, інтонацію, що дозволяє дітям зануритися в атмосферу казки [4, с. 45].

Другою педагогічною умовою ефективного виховання відповідальності дітей середнього дошкільного віку з використанням казок Василя Сухомлинського вважаємо проведення театралізованих ігор. Такі ігри, на нашу думку, є особливо ефективною умовою, оскільки діти через активне включення в рольові ігри краще усвідомлюють моральні уроки, навчаються відповідальності, адже вони самі стають частиною подій, що розгортаються на самій грі «на килимі» [1, с. 101].

Ще однією педагогічною умовою вважаємо використання проблемно-зорієнтованого підходу в процесі супроводу ознайомлення дітей середнього дошкільного віку з казками Василя Сухомлинського [6, с. 194]. Після того, як діти вислухають казку, потрібно провести бесіду, під час якої вони зможуть висловити свої враження, поділитися думками про героїв та їхні вчинки. Важливо, щоб дитина самостійно зробила висновки щодо того, чому герої вчинили саме так, і що можна було б зробити по-іншому. Саме в цьому і полягає реалізація проблемно-зорієнтованого підходу в процесі використання казок В.Сухомлинського як засобу виховання відповідальності дітей. Вихователь не дає готові відповіді, як потрібно вчинити в тій чи іншій ситуації, а вміло та майстерно задає дітям запитання, ніби «не розуміючи», як потрібно вчинити. Таким чином, створює для дитини проблему в пошуку рішення. Такий підхід дозволяє формувати навички критичного мислення та відповідальності за свої дії [2, с. 92].

Для того, щоб використання казок як засобу виховання відповідальності дітей середнього дошкільного віку стало більш дієвим, важливо залучати дітей до реальних життєвих ситуацій, де вони можуть застосувати отримані знання. Наприклад, після прослуховування казки про чесність, вихователь може запитати дитину, як би вона вчинила в

конкретній ситуації, коли треба сказати правду, а також як це вплине на її відносини з іншими людьми. Також вихователь може створювати реальні ситуації, в яких дитина зможе проявити чесність або ж використати ситуацію, що сталася у групі. Після прослуховування казки «Слухняний горобчик» В.Сухомлинського, вихователь може запитати дітей: «Уявіть, що ви гуляєте на вулиці і знаходите гроші. Що б ви зробили?» Це питання дозволить дитині замислитися над правильним вчинком і порівняти його з вчинком горобчика. Вихователь може наголосити, що так само, як і в казці, чужі речі краще повернути власнику або передати дорослим.

Розглянемо реалізацію педагогічних умов в процесі використання казок В.Сухомлинського у вихованні відповідальності дітей середнього дошкільного віку:

1. Казка «Як Іванко став господарем». Після прослуховування казки важливо обговорити з дітьми, як Іванко бере на себе відповідальність за свій дім і майбутнє. Вихователь може створити ситуацію, де кожна дитина повинна виконати певну роботу, яка потребує відповідальності – наприклад, поливати рослини у класі або доглядати за тваринами. Вихователь запитує, що б сталося, якби дитина не виконала своє завдання. Таким чином, діти зможуть зрозуміти важливість відповідальності в реальному житті. Приклад запитання: «Уявіть, що ви стали господарем цієї групи. Яку відповідальність ви на себе візьмете? Як ми разом подбаємо про наші рослини, іграшки, порядок?»

2. Казка «Гроза». У цій казці важливо підкреслити важливість взаємодопомоги. Вихователь може організувати групову гру, де діти повинні працювати разом для досягнення спільної мети (наприклад, побудувати «будиночок» з блоків або організувати допомогу одне одному при виконанні завдань). Під час гри вихователь ставить питання: «Що було б, якби ви не допомогли друг другу?» або «Як ви почувалися б, якби не отримали допомоги?». Це допоможе дітям усвідомити важливість підтримки один одного в складних ситуаціях. Приклад запитання: «Уявіть, що в нашому класі велика буря, і ми всі повинні разом врятувати наші іграшки або книги. Як ви допомагатимете один одному?»

3. Казка «Летюча миша». У казці порушується тема важливості ретельного вибору і відповідальності за свої рішення. Педагог може створити ситуацію, де діти повинні вибрати правильне рішення з кількох варіантів, наприклад, вибрати найкращий спосіб дій у разі допомоги другу чи вирішення спільної проблеми. Вихователь може поставити питання: «Що б сталося, якби ми вибрали не найкращий варіант?» або «Як ви відчуваєте себе після того, як зробили правильний вибір?» Приклад запитання: «Уявіть, що вам треба вибрати, як допомогти другові: чи поділитися іграшкою, чи пограти разом. Як ви зробите свій вибір і чому?»

Таким чином, казки Василя Олександровича Сухомлинського є надзвичайно важливим педагогічним інструментом для виховання відповідальності у дітей середнього дошкільного віку. Вони сприяють формуванню моральних основ, таких як чесність, самоконтроль, здатність до самооцінки і усвідомлення наслідків своїх вчинків. Для максимально ефективного використання казок необхідно створити умови для емоційного залучення дітей, активно обговорювати казки, використовувати рольові ігри та залучати дітей до реальних життєвих ситуацій, що сприятимуть закріпленню уроків казок на практиці.

Список використаних джерел

1. Гнатенко О.Б. Педагогічні технології у вихованні дітей. Київ: Академія педагогічних наук. 2019. С. 101.
2. Іваненко Т.В. Теорія та практика виховання дітей дошкільного віку. Одеса: Педагогічний університет. 2018. С. 92.
3. Петренко Л.М. Методи і засоби виховання дітей дошкільного віку. Київ: Видавництво «Школа». 2015. С. 35.
4. Сидоренко Г.В. Психологічні та педагогічні основи розвитку моральної відповідальності у дітей. Львів: Видавництво «Освіта». 2013. С. 45.

5. Сухомлинський В.О. *Серце віддаю дітям*. Київ: Веселка. 2000. С. 78.
6. Шикиринська О.В., Береженна Л.Ю. Технологія проблемно-діалогічного навчання як засіб розвитку пізнавальної активності дітей дошкільного віку. *Наукові та освітні трансформації в сучасному світі: збірник матеріалів Всеукраїнської міждисциплінарної науково-практичної конференції*. 2021. С. 193-196.
7. Шикиринська О., Петришина Т. Особливості науково-методичного забезпечення у закладах дошкільної освіти. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: збірник наукових праць*. 2023. Вінниця : ТОВ «Друк плюс». Випуск 69. С. 100-107.

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ НА ЗАНЯТТЯХ З МАТЕМАТИКИ

Олена Дунаєва, здобувач ступеня вищої освіти «магістр»

Науковий керівник: Л. В. Іщенко, доктор педагогічних наук, професор,
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)

DEVELOPMENT OF COHERENT SPEECH OF PRESCHOOLERS BY MEANS OF MNEMONIC TECHNIQUES

Olena Dunaieva, master`s student

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

Анотація. У статті розкривається сутність пізнавальної активності дітей дошкільного віку та її зв'язок з розвитком логічного мислення. Аналізується використання дидактичних методик «Логічні блоки» З. Дьєнеша та кольорові палички Дж. Кюїзенера для розвитку логіко-математичної компетентності старших дошкільників.

Ключові слова: пізнавальна активність, дошкільний вік, логіко-математична компетентність, інноваційні технології.

Abstract. The article reveals the essence of cognitive activity of preschool children and its connection with the development of logical thinking. The use of didactic methods «Logical blocks» by Z. Dienes and colored sticks by J. Kuizener for the development of logical and mathematical competence of older preschoolers is analyzed.

Key words: cognitive activity, preschool age, logical-mathematical competence, innovative technologies.

Однією з актуальних у теорії і практиці дошкільного виховання є проблема пізнавальної активності дітей дошкільного віку. Це пов'язано з тим, що активність є основною умовою для формування у дітей інтелектуальних якостей і найважливішим чинником навчання.

У нормативних документах, які регламентують діяльність закладів дошкільної освіти, зокрема, у Базовому компоненті дошкільної освіти пізнавальний розвиток особистості визначено пріоритетним, а компетентності, сформовані у дитини в різних видах діяльності за освітніми напрямками створюють базу для збагачення та поглиблення змісту освіти на наступних рівнях освіти у початковій та середній школі [1, с. 5]. У період старшого дошкільного віку формується база для розвитку інтелектуальної сфери, що має ключове значення для успішного навчання в школі, закладаються основи спрямованості дитини на